Навукова-метадычная ўстанова
«Нацыянальны інстытут адукацыі»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

НАРОДНЫЯ ПЕСНІ І АБРАДЫ БЕЛАРУСАЎ

Праграма факультатыўных заняткаў для X класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Абрадавая і пазаабрадавая творчасць – нацыянальнае багацце і гонар беларусаў. Яна зарадзілася ў старажытнасці і прайшла вялікі перыяд шліфоўкі, адаптацыі і духоўнага забеспячэння многіх пакаленняў народа.

Найбольш старажытная – каляндарна-абрадавая і сямейна-абрадавая паэзія. Апошняя звязана з трыма асноўнымі жыццёвымі этапамі чалавека: яго нараджэннем, шлюбам і смерцю. Хрэсьбінныя песні ўваходзяць у радзінны абрад. Яны з’яўляюцца адметнасцю беларусаў, бо найбольш развітыя і найлепш захаваліся сярод славянскіх народаў. Вялікім багаццем, разнастайнасцю і паэтычнасцю вызначаюцца вясельныя песні. Памінальная і пахавальная абраднасць і паэзія (хаўтурныя галашэнні) таксама з’яўляюцца традыцыйнымі высокамастацкімі вусна-паэтычнымі творамі.

У адрозненне ад каляндарнай і сямейна-абрадавай паэзіі пазаабрадавыя песні выконваюцца незалежна ад каляндарнай прывязкі і абрадавага дзеяння. У іх найбольш выяўлены лірычны пачатак, таму і называюцца лірычнымі, у якіх праяўляюцца разнастайныя чалавечыя эмоцыі. Гэта – гістарычныя, рэкруцкія, казацкія, чумацкія, батрацкія, прымацкія, сямейна-бытавыя, любоўныя, жартоўныя, танцавальныя песні, песні-балады і інш. Асобна вылучаецца дзіцячы песенны фальклор.

Мэта факультатыўных заняткаў «Народныя песні і абрады беларусаў» – паглыбленне і сістэматызацыя ведаў па абрадавай і пазаабрадавай песеннасці беларусаў. І менавіта:

- разуменне паняццяў “абрад”, “звычай”, “сямейна-абрадавы комплекс”;
- паглыбленне і сістэматызацыя ведаў па радзінных, вясельных і пахавальных абрадах і паэзіі;
- пашырэнне і падагульненне ведаў па пазаабрадавых народных песнях;
- агляд сучаснай песеннай творчасці, якая развіваецца ў народна-традыцыйнай манеры;
- сістэматызацыя ведаў пра дзіцячы песенны фальклор;

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

- практычнае развучванне лепшых узораў народна-песеннай творчасці беларусаў.

Гэты названы шэраг складае асноўны змест **задач** факультатыўных заняткаў.

Вучні павінны

ведаць:

змест сямейна-абрадавага комплексу, традыцыйную пазаабрадавую паэзію і дзіцячы песенны фальклор беларусаў;

асноўную літаратуру па праграме;

умець:

адрозніваць і адносіць народныя творы да пэўнага жанрава-відавога раздзелу фальклора (сямейна-абрадавага комплекса, традыцыйнай пазаабрадавай паэзіі, дзіцячага песеннага фальклору);

выканаць не менш трох песенных твораў;

удзельнічаць у тэатралізацыі сямейнага абраду;

падабраць літаратуру для падрыхтоўкі рэферата па праграме.

У сувязі з тым, што патрабуецца не толькі набыццё пэўных тэарэтычных ведаў, але і практычнае авалоданне вучнямі асобнымі песеннымі творамі. Варта, каб педагог меў вакальна-музычныя здольнасці, або спалучаў навучанне сумесна з такім настаўнікам-спецыялістам.

У дапамогу настаўніку створана нямала патрэбнай літаратуры, якая падаецца ў канцы кожнай тэмы. Варта тут назваць толькі асноўную: Беларускі фальклор: Хрэстаматыя. Мн., 1996. Беларуская вусна-паэтычная творчасць: Падруч. для студэнтаў філал. спец. ВНУ / К. П. Кабашнікаў, А. С. Ліс, А. С. Фядосік і інш. Мн., 2000. Пазаабрадавая паэзія / А. І. Гурскі, Г. А. Пятроўская, Л. М. Салавей. Мн., 2002. Сямейна-абрадавая паэзія. Народны тэатр / А. С. Фядосік, А. С. Емельянаў, У. М. Сысоў, М. А. Каладзінскі. Мн., 2001. Энцыклапедычныя выданні: Беларускі фальклор: Энцыклапедыя: У 2 т. Мн., 2005; 2006. Этнаграфія Беларусі. Мн., 1989; Народная культура Беларусі: Энцыкл. давед. Мн., 2002,

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

Да ліку важнай дадатковай літаратуры адносяцца розныя рэгіянальныя зборнікі, якія не заўсёды ўказваюцца тут, але павінны займаць належнае месца ў падрыхтоўцы да заняткаў, бо выяўляюць неабходны рэгіянальны прынцып у навучальна-выхаваўчым працэсе. Гэта, найперш, вядомыя серыі “Беларускі фальклор у сучасных запісах. Традыцыйныя жанры”, што падрыхтаваны ў БДУ па абласному прынцыпу ўкладання (Брэсцкая, Гомельская, Мінская вобласці); “Традыцыйная мастацкая культура беларусаў: У 6 тамах”, што рыхтуецца ў Інстытуце праблем культуры; “Памяць: Гісторыка-дакументальная хроніка гарадоў і раёнаў Беларусі” (145 тамоў), а таксама іншыя зборнікі, выдадзеныя універсітэтамі, абласнымі і раённымі аддзеламі культуры, асобнымі творцамі (З. Я. Мажэйкай, Т. Б. Варфаламеевай, У. І. Раговічам і інш.).

Практычныя заняткі пададзены для ўзору. Настаўнік сам плануе іх тэматыку і віды дзейнасці, форму заключна-падагульняючых заняткаў, робіць падбор тэкстаў песень для развучвання (не менш трох). Праграма рзлічана на 33 гадзіны.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№	Назва тэмы	Колькасць гадзін	
		тэарэтычн.	практычн.
1	Абрады, іх паняцце і сістэматызацыя. Сямейна-абрадавы комплекс	1	
2	Радзінныя звычаі, абрады і песні	1	1
3	Вясельная абраднасць і песні	2	2
4	Пахаванне і хаўтурныя галашэнні	1	1
5	Пазаабрадавая паэзія. Гістарычныя песні	1	1
6	Балады	1	2
7	Сацыяльна-бытавыя песні	1	1
8	Песні пра каханне і сямейна-бытавыя песні	1	1
9	Жартоўныя песні і прыпеўкі	1	2
10	Карагодныя, танцавальныя і гульнявыя песні	2	3
11	Развіццё фальклорных традыцый у сучаснай творчасці народа	1	1
12	Дзіцячы песенны фальклор	1	2
13	Заключна-падагульняючыя заняткі		2
		14	19
	Усяго	**33**	

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

ЗМЕСТ

1. Абрады, іх паняцце і сістэматызацыя. Сямейна-абрадавы комплекс

Абрады як частка традыцыйна-бытавой культуры і сукупнасць сімвалічна-знакавых дзеянняў. Адлюстраванне звычаяў і вераванняў. Паходжанне абрадаў і паэзіі. Паняцце "звычая". Каляндарная, сямейная і аказіянальная абраднасць. Варыятыўнасць сістэматызацый. Абрады рэлігійныя, вытворчыя, сямейна-бытавыя і грамадзянскія. Звычаі і абрады, звязаныя з будаўніцтвам хаты і асваеннем жылля, капанннем калодзежа і інш.

Сямейна-абрадавы комплекс (радзіны, хрэсьбіны, вяселле, пахаванне і памінанне) і яго паэзія.

Літаратура

Бабчанок М. А., Лозка А. Ю. Аказіянальныя абрады // Беларускі фальклор: Энцыклапедыя: У 2 т. Мн., 2005. Т.І. С. 46.

Беларуская вусна-паэтычная творчасць: Падруч. для студэнтаў / К. П. Кабашнікаў, А. С. Ліс, А. С. Фядосік і інш. Мн., 2000.

Беларускія народныя абрады / Склад. і навук. рэд. Л.П.Касцюкавец. Мн., 1994.

Восточнославянский фольклор: Слов. науч. и нар. терминологии. Мн., 1993.

Коваль У. І., Новак В. С. Беларускія народныя святы і звычаі. Гомель, 1993.

Народная культура Беларусі: Энцыкл. давед. / Пад агул. Рэд. В. С. Цітова. Мн., 2002.

Сямейна-абрадавая паэзія. Народны тэатр / А. С. Фядосік, А. С. Емяльянаў, У. М. Сысоў, М. А. Каладзінскі. Мн., 2001.

Фядосік А. С. Беларуская сямейна-абрадавая паэзія. Мн., 1997.

Чистов К.В. К классификации обрядов жизненного цикла // Язычество восточных славян. Л., 1990.

Этнаграфія Беларусі: Энцыклапедыя. Мн., 1989.

2. Радзінныя звычаі, абрады і песні

Радзінныя звычаі і абрады. Уяўленні і вераванні, звязаныя з цяжарнасцю жанчыны і паспяховым завяршэннем родаў. Звычаі і абрады, звязаныя з нараджэннем дзіцяці: перад родамі, дапамога пры родах, з'яўленне на свет, дзяўчынка або хлопчык. Роля бабкі-павітухі. Першае купанне, кармленне. Адведкі, выбар кумоў.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

Радзіны (хрэсьбіны, хрысьціны, ксьціны). Звычаі і абрады, што папярэднічаюць хрышчэнню. Імянарачэнне. Застолле. «Перапіванне» кумоў. «Бабіна каша». Пераапрананні. «Бусел». Зычэнні. Абмен падарункамі. Абрад «цягання бабы на баране», ачышчэння ўсіх прысутных.

Абрады і звычаі першага кроку, слова, з'яўлення першага зуба, пастрыжэння. Радзінная паэзія – адметная рыса беларускага фальклору. Заклінальныя, велічальныя, жартоўныя і застольныя песні. Вобразы дзіцяці, парадзіхі, бабкі, бацькі.

Практычныя заняткі

Пытанні семінара.

Радзінныя звычаі і абрады. Бабка-павітуха ў радзінным абрадзе. Звычаі хрышчэння і радзін. Радзінная паэзія. Як даваліся імёны. Гісторыя твайго імені.

Запісаць рэдкія імёны вашай мясцовасці і даць спробу іх тлумачэння (хрысціянскае ці мясцовае паходжанне). Кім – Камуністычны інтэрнацыянал моладзі. Варлен – У (в) армію Леніна. Марлен – Маркс, Ленін. Луіджы – “Ленин умер, но идеи живы”. Віль – У (В). І. Ленін. Лапанальда – лагер папанінцаў на (і)льдзіне. Фэд – Фелікс Эдмундавіч Дзяржынскі.

Напісаць радавод сваёй сям’і.

Літаратура

Кухаронак Т. І. Радзінныя звычаі і абрады беларусаў: канец XIX—XX ст. Мн., 1993.

Радзінная паэзія / Склад. М. Я. Грынблат, В. І. Ялатаў. Мн., 1971.

Радзіны: Абрад. Песні / Уклад. Г. А. Пятроўская, Т. І .Кухаронак. Мн., 1998.

Сысоў У. М. З крыніц спрадвечных. Мн., 1977.

3. Вясельная абраднасць і песні

Паходжанне вясельнага абраду і яго сутнасць. Этапы вяселля: сватанне, заручыны, каравай, зборная субота, пасад, расплятанне касы, выезд маладога, вянчанне, вяселле ў маладога і маладой, пярэзвы і інш. Адлюстраванне рэшткаў старажытных вераванняў, формаў шлюбу. Роля хлеба на вяселлі. Багацце каравайнага абраду.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

Багацце вясельных песень. Іх тэматычны змест. Сіроцкія матывы. Мастацкія вобразы, сімволіка і паэтыка. Сучаснае вяселле.

Практычныя заняткі

Пытанні семінара (па вызначэнні настаўніка).

Развучванне вясельных песень.

Апытванне дарослых, якія яны ведаюць традыцыйныя вясельныя чыны і што яны азначаюць, або выпісванне іх з тэкстаў абрадавых песень (маршалак, дружка, каравайніца, сват, музыка, свяцёлка, пасцельніца, завівальніца, прыданкі, заручнікі, падстрыжанка, кубельнік і інш.).

Вясельная сімволіка. Што азначае ў вяселлі рабіна, сасна, явар, сокал, галубы, перапёлка, сонца, месяц і інш.?

Запіс вясельных тостаў, зычэнняў.

Складанне лібрэта каравайнага абраду.

Літаратура

Валодзіна Т. В. Семантыка рэчаў у духоўнай спадчыне беларусаў. Мн., 1999.

Вяселле: Абрад /Склад. К. Цвірка. Мн., 1978.

Вяселле: Мелодыі /Склад. З. Я. Мажэйка. Мн., 1988.

Вяселле: Песні: У 6 кн. / Склад. М. Л. Малаш, З. Я. Мажэйка. Мн., 1980—1988.

Вяселле на Гомельшчыне: Фальклорна-этнаграфічны зборнік / Уклад. І. Ф. Штэйнер, В. С. Новак. Гомель, 2003.

Крук Я. Сімволіка беларускай народнай культуры. Мн., 2001.

Лірыка беларускага вяселля /Уклад. і рэд. Н. С. Гілевіча. Мн., 1979.

Палескае вяселле /Уклад. і рэд. В. А. Захаравай. Мн., 1984.

Раговіч У.І. Песенны фальклор Палесся: У 3 т. Т.2. Мн., 2002.

4. Пахаванне і хаўтурныя галашэнні

Паходжанне галашэнняў і абрадаў. Іх сувязь з вераваннямі. Смерць чалавека і рытуальныя дзеянні, звязаныя з яго пахаваннем. Цыклы галашэнняў і іх змест. Галашэнні па бацьку, маці, мужу, сыну, дачцы, дзеду. Імправізацыя і паэтыка ў тэкстах галашэнняў.

Практычныя заняткі

Пытанні семінара (па вызначэнні настаўніка).

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

Наведанне мясцовых могілак. Выяўленне найбольш старадаўніх пахаванняў, традыцыі месца ўстаноўкі крыжа (у галаве, нагах).

Апытанне дарослых аб традыцыі правядзення Радаўніцы, Дзядоў

Літаратура

Крук Я. Сімволіка беларускай народнай культуры. Мн., 2000.

Пахаванні. Памінкі. Галашэнні / Уклад. У. А. Васілевіч, Т. Б. Варфаламеева. Мн., 1986.

Сысоў У.М. Беларуская пахавальная абраднасць: Структура абраду, галашэнні, функцыі слова і дзеяння. Мн., 1995.

5. Пазаабрадавая паэзія. Гістарычныя песні

Жанры пазаабрадавай паэзіі, іх тэматычны і практычны змест. Азначэнне і класіфікацыя.

Асаблівасці гістарычнай песні, яе сувязь з баладай. Адлюстраванне ў песнях барацьбы народа з яго ворагамі (татара-мангольскае нашэсце, турэцкі палон, Аршанская бітва, вайна 1812, 1941 – 1945 гг.).

Практычныя заняткі

Пытанні семінара (па вызначэнні настаўніка).

6. Балады

Азначэнне жанру і паходжанне балад. Запіс, даследаванне і выкарыстанне ў мастацкай творчасці. Класіфікацыя (балады з міфалагічнымі матывамі, казачныя і легендарныя, балады-загадкі, гульнёва-карагоднага складу, навелістычныя). Асноўныя сюжэты і матывы. Паэтыка.

Літаратурная балада.

Практычныя заняткі

Складанне зборніка загадак на аснове балад-загадак.

Праслухоўванне балад-песень.

Развучванне балад-песень.

Конкурс чытальнікаў народных і літаратурных балад.

Літаратура

Балады: У 2 кн. / Уклад. М. С. Салавей, Т. А. Дубкова. Мн., 1977—1978.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

Гілевіч Н. С. Наша родная песня. Мн., 1968.
Пазаабрадавая паэзія / А. І. Гурскі, Г. А. Пятроўская, Л. М. Салавей. Мн., 2002.
Салавей Л. М. Беларуская народная балада. Мн., 1978.
Штэйнер І.Ф. Беларуская балада. Вытокі жанру і паэтычная структура. Мн., 1989.

7. Сацыяльна-бытавыя песні

Асаблівасці песеннага цыклу. Творчасць сялян, якія займаліся адыходніцкім рамяством. Нядоля, жабрацтва, несправядлівасць як асноўная тэма песень.

Антыпрыгонніцкі матыў. Паднявольная праца селяніна, жорсткая эксплуатацыя яго панам, папом і падпанкамі. Гора і нядоля ў антыпрыгонніцкіх песнях.

Рэкруцкія, салдацкія і казацкія песні. Набор у рэкруты, паказ розных этапаў салдацкай службы, зварот да хаты, смерць, асуджэнне вайны і несправядлівасці – тэмы салдацкіх песень.

Бурлацкія (стругоўскія), чумацкія і батрацкія песні. Іх асаблівасці ў Беларусі.

Практычныя заняткі

Пытанні семінара (па вызначэнні настаўніка).

Праслухоўванне запісаў сацыяльна-бытавых песень і іх развучванне.

Літаратура

Петровская Г. А. Белорусские социально-бытовые песни. Мн., 1981.
Сацыяльна-бытавыя песні / Уклад. І. К. Цішчанка, В. І. Скідан, Г. В. Таўлай. Мн., 1987.

8. Песні пра каханне і сямейна-бытавыя песні

Спецыфіка любоўных песень. Вобразы дзяўчыны і хлопца. Паэтызацыя пачуцця кахання, асуджэнне здрады. Сацыяльныя матывы. Народная мараль і этыка ў любоўных песнях.

Сямейна-бытавыя песні. Жыццё замужняй жанчыны ў чужой сям'і. Тэматыка песень: гаротны замуж, успамін пра бацькоўскі дом і мару пра

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

сустрэчу з роднымі, сям'я мужа і яе адносіны да нявесткі, няўдалы і дэспатычны муж, жонка-няўдаліца, удовіны і сірочыя песні.

Практычныя заняткі

Праслухоўванне запісаў песень і іх развучванне.

Літаратура

Варфаламеева Т. Б. Песні Беларускага Панямоння. Мн., 1998.

Вянок беларускіх песень / Зап. У.Раговіч. Мн., 1988.

Гілевіч Н. С. Паэтыка беларускай народнай лірыкі. Слова і вобраз. Павэтычны сінтаксіс. Гукапіс і рыфма. Мн., 1975.

Гурскі А. І. Семантыка і паэтыка сямейнай лірыкі. Мн., 2001.

Гурскі А. І. Тайны народнай песні. Мн., 1994.

Лірычныя песні / Уклад. Н. С. Гілевіч. Мн., 1978.

Песні пра каханне / Склад. І. К. Цішчанка, С. Г. Нісневіч. Мн., 1978.

Песні сямі вёсак: Традыцыйная народная лірыка Міншчыны / Уклад. Н. С. Гілевіч. Мн., 1973.

Сямейна-бытавыя песні / Склад. І. К. Цішчанка, Г. В. Таўлай. Мн., 1984.

9. Жартоўныя песні і прыпеўкі

Асаблівасці жартоўных і сатырычных песень. Паказ іх вобразаў: недарэчнага мужа, няўдалай жонкі, іншых членаў сям'і, высмейванне розных заганаў у характары і паводзінах людзей. Песні пра жывёл, звяроў, птушак і насякомых. Сацыяльныя матывы ў жартоўных песнях.

Прыпеўкі. Паняцце жанру. Каханне як асноўная тэма прыпевак. Бытавыя матывы. Сатыра і гумар. Лёс прыпеўкі ў наш час. Вялікая Айчынная вайна ў прыпеўках. Прыпеўкі літаратурнага паходжання, аўтарскія і самадзейныя. Мастацкія асаблівасці. Паралелізм і сімволіка.

Практычныя заняткі

Развучванне жартоўных песень і прыпевак.

Конкурс на лепшага выканаўца і складальніка прыпевак.

Літаратура

Беларускія частушкі / Склад. К. П. Кабашнікаў, І. К. Цішчанка. Мн., 1960.

Жартоўныя песні / Склад. І. К. Цішчанка, С. Г. Нісневіч. Мн., 1974.

Прыпеўкі / Уклад. І. К. Цішчанка, Л. М. Фёдараў. Мн., 1989.

Фядосік А. С. Трапным народным словам. Мн., 1971.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

10. Карагодныя, танцавальныя і гульнявыя песні

Жанравая разнавіднасць. Карагодныя і танцавальныя песні, іх сувязь з абрадамі і пазаабрадавай творчасцю народа. Тры кампаненты ў гульнявых песнях: выразныя сродкі паэзіі, музыкі і гульнявага дзеяння.

"Яшчур", "Падушачка", "Перапёлачка", "Проса", "Мак", "Лянок".

Практычныя заняткі

Развучванне карагодных, танцавальных і гульнявых песень.

Фестываль гульнявых песень.

Літаратура

Алексютович Л. К. Белорусские народные танцы, хороводы, игры. Мн., 1978.

Гульні, забавы, ігрышчы. Мн., 1996; 2000; 2004.

Козенка М. А. Танцавальны фальклор // Традыцыйная мастацкая культура беларусаў. Мн., 2001. Т. 1. Магілёўскае Падняпроўе; Тое ж // Там жа. Мн., 2004. Т. 2. Віцебскае Падзвінне.

Лозка А. Беларуская батлейка. Каляндарныя і абрадавыя гульні: Дапам. Мн., 1997.

Чурко Ю. М. Белорусский хореографический фольклор. Мн., 1990.

Чурко Ю. Вянок беларускіх танцаў. Мн., 1994.

11. Развіццё фальклорных традыцый у сучаснай творчасці народа

Умовы бытавання некаторых песень савецкага перыяду, створаных у традыцыйнай манеры пра рэвалюцыйную героіку, радасць стваральнай працы, ваеннае і мірнае жыццё людзей ("Бывайце здаровы!", "Ручнікі", "Гэй, байцы, вайна настала", "А у полі, полі пры зялёным гаі", "Як на нашым на Палессі", "Расцвіла калгасная зямля", "Лявоніха", "Песня пра Нёман", "Расцвітай, Палессе" і інш.). Фальклор Вялікай Айчыннай вайны (аўтарскі пачатак, перапрацоўкі). Песні "Партызаны, партызанкі", "Над Бярозай-ракой", "Песня пра Заслонава", "Ў чыстым полі, полі пад ракітай", "Балада аб партызанцы Галіне", "Бывайце здаровы!" і інш.

Практычныя заняткі

Выкананне сучасных фальклярызаваных песень, іх тэатралізацыя.

Літаратура

Беларускі фальклор Вялікай Айчыннай вайны. Мн., 1961.

Гілевіч Н. С. Наша родная песня. Мн., 1968.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by

Мухаринская Л. С. Мелодический язык современной белорусской народной песни. Мн., 1966.

Песні савецкага часу / Скл. Г. А. Барташэвіч, В. І. Ялатаў. Мн., 1970.

12. Дзіцячы песенны фальклор

Значэнне ў жыцці чалавека народнай творчасці для дзяцей. Жанравы склад дзіцячага фальклору і яго спецыфіка. Асаблівасці калыханак, іх тэматыка і вобразнасць. Галоўныя персанажы (кот, куры, гулі, зайчык).

Творы, звязаныя з гульнёй (забаўлянкі, лічылкі, пацешкі, прыгаворкі, гульнёвыя прыпеўкі). Творы, не звязаныя з гульнёй, або маюць неактыўны ў іх пачатак.

Практычныя заняткі

Пытанні семінара (па вызначэнні настаўніка).

Развучванне твораў дзіцячага фальклору.

Літаратура

Барташэвіч Г. А. Вершаваныя жанры беларускага дзіцячага фальклору. Мн., 1976.

Беларускі дзіцячы фальклор / Скл. А. М. Аляхновіч і інш. Мн., 1994.

Гульні, забавы, ігрышчы. Мн., 1996; 2000; 2004.

Дзіцячы фальклор / Скл. Г. А. Барташэвіч, В. І. Ялатаў. Мн., 1972.

Дзіцячы фальклор / Скл. У. А. Васілевіч, Н. Г. Мазурына. Мн., 2006.

Скачено с Образовательного портала www.adu.by